

Міністерство культури та інформаційної політики України
Національна бібліотека України для дітей

ЛІТЕРАТУРНИЙ СПАДКОЄМЕЦЬ АСТРІД ЛІНДГРЕН

Інформаційний список та матеріали для проведення заходів
з нагоди 80-річчя від дня народження
шведського письменника Ульфа Старка

Київ — 2024

Міністерство культури та інформаційної політики України
Національна бібліотека України для дітей

Літературний спадкоємець Астрід Ліндгрен

Інформаційний список та матеріали
для проведення заходів з нагоди 80-річчя від дня народження
шведського письменника Ульфа Старка

УДК 016:82

Л 64

Відповідальна за випуск А. І. Гордієнко.

Укладач Л. М. Ільченко.

Літературний редактор В. В. Зеленська.

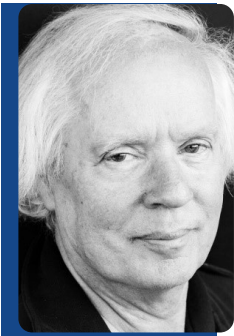
Літературний спадкоємець Астрід Ліндгрен : інформ. список та матеріали для проведення заходів із нагоди 80-річчя від дня народж. швед. письменника Ульфа Старка / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. Л. М. Ільченко. — Київ : НБУ для дітей, 2024. — 40 с.

Видання включає біографічну довідку, перелік творів письменника у фонді бібліотеки, список літератури та електронні ресурси про життєвий і творчий шлях, матеріали до вивчення творчості У. Старка у школі, вислови про письменника, інформацію про екранізацію його творів, кросворд про життя та творчість автора.

© Національна бібліотека України для дітей, 2024

БУТИ ПИСЬМЕННИКОМ

*«Книжка - це простір можливого,
і дитина може знайти у ній те,
чого їй не вистачає у житті.
Тому потрібно більше читати
й обговорювати прочитане...».*
(Ульф Старк)

Шведський письменник та сценарист, талановитий художник, лауреат багатьох літературних премій увійшов у шведську та скандинавську дитячу літературу як продовжувач традицій письма Астрід Ліндгрєн. Він згадував у своїх інтерв'ю про її натхненну творчість, вплив творів письменниці на свій дитячий світогляд:

«Астрід Ліндгрєн у певному сенсі переслідує мене все життя. Спочатку, коли був маленьким, я читав її книги сам, а потім, коли вже став батьком, читав ці книги своїм дітям».

Дійсно, книжки У. Старка та А. Ліндгрєн знаходяться на одному рівні. Вони теплі, добрі, не повчають, не тиснуть, а їхні герої запам'ятовуються та знаходять відгук у дитячих душах. Письменник неодноразово наголошував, що саме творчість А. Ліндгрєн – це той переломний момент, завдяки якому юнак став дитячим письменником. Її книжки часто змушували його плакати від надлишку емоцій, заглиблюватися у сюжети творів, адже в більшості персонажів автор як у дитинстві, так і у дорослому житті впізнавав себе самого.

«Після Астрід Ліндгрєн, я гадаю, ми плакаємо дуже неупереджене ставлення до дитячих книжок. А книжки ж існують не просто для дитячої освіти чи певної прокламації. Вони – для дитячих душ. Щоб змусити дітей сміятися навіть із найабсурднішого дорослого світу. Щоб змусити їх думати про екзистенціальні поняття, скажімо: любов, смерть, дружбу. Над тим, як бути людиною».

Ульф Готфрід Старк народився 12 липня 1944 року в Стуреб'ю, південному передмісті Стокгольма (Швеція).

Сім'я майбутнього письменника складалася із «... пухенької усміхненої мами і худого меланхолійного батька. У мене був справжній старший брат і сестричка, яка стала ангелом, і повнісінько друзів-приятелів, з якими можна було бігати, досліджувати природу і осягати життя». Батько Курт Старк був дантистом та мав домашню практику. Через свою зайнятість він не міг приділяти меншому синові достатньої уваги, проте мама витрачала величезну кількість часу на виховання та розвиток дітей, читаючи їм дитячу літературу.

У родині часто звучала музика. Батько грав на скрипці, мама – на піаніно, іноді батьки влаштовували маленькі концерти. Часто у родині читали книжки вголос. Ульф спілкувався з мамою, братом, бабусями та дідусями, які прищепили йому неймовірну любов до читання.

«Я читав так багато, що вже не міг без того жити.

А письмо стало природнім продовженням мого читання.

І моєї уяви. Та бути письменником для країни – означає писати на високому рівні. Якщо ти не можеш змінити творчістю багато речей «зовнішнього» світу, то можеш зробити свій внесок до «внутрішнього» світу і для «внутрішньої» країни».

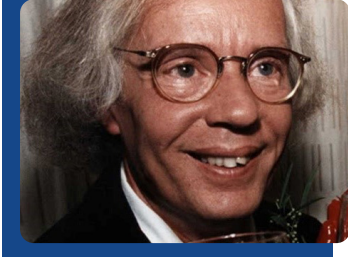
Згодом почав вигадувати та записувати свої історії.

«Багато з тих книжок, які мої батьки читали для мене і мого брата, досі мої улюблені. Це книжки, які я читав своїм дітям (і, сподіваюся, вони читатимуть своїм). Об'єднання поколінь – це одна з найкращих ознак книжок для дітей.

Ось деякі найулюбленіші: «Вінні Пух», «Аліса в Країні Див», «Піннокіо» та твори Астрід Ліндгрен».

Читання настільки захоплювало Ульфа, що він поринав із головою у книжку, навіть потрапляв у цікаві ситуації під дією прочитаного.

З 9 років він навчався у приватній школі, де малював карикатури на учителів, тому швидко зміг знайти нових цікавих друзів. Майбутній письменник був шульгою, але в школі його постійно змушували писати правою рукою. Мабуть, тому він не любив писати. «Мені досі сняться кошмари про мої шкільні роки», – згадував Ульф. Невеселі спогади, відчуття самотності, зверхнє ставлення його однолітків, бо «вони були такими снобами! ...Вони жили у великих гарних старих будинках в Естермальмі» (вишуканий дорогий міський район столиці Швеції). Але залишилися і теплі спогади 15-річного юнака про вчителя мови та літератури, який надихав майбутнього письменника на написання творів: «Я думаю, вчителі навіть не здогадуються, який величезний вплив вони мають на учнів».

Отже, Ульф почав писати перші твори у 15 років.

Обдарований хлопчина, який любив малювати, мав також і музичні здібності (в підлітковому віці деякий час грав у скіфл-групі), закінчивши навчання у школі, обрав своєю подальшою спеціалізацією педагогіку та психологію. І саме під час навчання до юнака приходить розуміння, що його

захоплює створення власних творів, у яких можна обговорити серйозні теми доступною та зрозумілою мовою.

Першу збірку віршів **«Діра життя»** юнак видав напередодні власного двадцятиліття:

«У своїй першій книжці я хочу вразити критиків своїми штучними метаморфозами.
І я відчуваю трепет до тієї людини, якою я був колись.
Я повен амбіцій. Мені варто було б знати,
скільки треба удачі, щоб стати успішним».

Згодом була ще одна збірка, дорослий роман, серйозні дописи в періодичних виданнях на теми культури та мистецтва, праця у редакції великої газети «Експрессен». Також Ульф Старк допомагав у психіатричній лікарні, був викладачем в університеті, тренером персоналу у шведському агентстві праці та зайнятості.

Але у 1975 році вирішив писати для дитячої аудиторії. Саме з того часу публікує дитячі та підліткові твори. Авторське відчуття внутрішнього світу дитини дало змогу писати цікаво для дітей та підлітків, створювати пригодницькі твори зрозумілою мовою дитини. *«Я маю свій невеликий метод, за допомогою якого підтримую зв'язок зі своєю «внутрішньою дитиною», це щось на зразок самогіпнозу»,* – зазначав автор. За життя він внутрішньо відчував себе дитиною років 8-9.

За сприяння Посольства Швеції в Україні, Swedish Arts Council та Шведського інституту у квітні 2016 року Ульфа Старка запросили до Києва як почесного гостя Дитячої програми Книжкового Арсеналу. Автор презентував свої твори **«Чи вмієш ти свистати, Юганно?»**, **«Диваки і зануди»**, що були опубліковані в українському перекладі Галини Кирпи у «Видавництві Старого

Лева». Раніше в українському перекладі вийшов твір автора **«Маленька книжка про любов»** (2015).

Письменник є автором понад 30 книжок для дітей, що перекладені 25 різними мовами, в тому числі й українською. Його твори багатогранні та різні за жанрами — від книжок-картинок до пригодницьких повістей та романів для підлітків. Завдяки зусиллям як перекладацької діяльності Г. Кирпи, так і видавничої діяльності «Видавництва Старого Лева» багато його книжок українською мовою побачили світ саме у 2015-2021 роках. Але вперше українські читачі мали змогу ознайомитися з його декількома дитячими повістями у перекладах Наталі Касторф (видавництво «Веселка», 1983) та Галини Кирпи (видавництво «Теза», 2008).

Твори У. Старка удостоєні престижних шведських літературних премій. З 1989 по 1998 роки письменника обирали членом Шведської академії дитячої книги. Шість разів автора номінували на отримання щорічної літературної премії імені Августа Стріндберга (Августівської премії) від Шведської асоціації видавців.

Але тільки 1996 року він став лауреатом цієї премії за книжку **«Моя сестра – ангел»**. У 1998 році отримав Скандинавську дитячу книжкову премію, а 2000 року журі Міжнародної премії імені Г. К. Андерсена відзначило його особливим дипломом.

У 2010 році Ульф Старк отримав ступінь почесного доктора Стокгольмського університету, а 2018 року Шведська національна секція номінувала його як ілюстратора на Міжнародну премію імені Г. К. Андерсена.

Востаннє письменник отримав дитячу та молодіжну літературну премію Північної Ради у 2017 році (посмертно) разом із фінською художницею-ілюстраторкою та дизайнеркою Ліндою Бондестам за унікальну книжку **«Тварини, яких ніхто не бачив, крім нас»** (2016). У книзі створено світ, де зосереджено увагу на сутності буття барвистими малюнками та проникливими меланхолійними віршами про таємничих тварин. Як відмітило журі Північної Ради: «Це велика поезія і велике мистецтво, неперевершений твір, життєстверджуючий і славний».

Цю премію отримала його дружина Яніна Орлов, фінська шведськомовна перекладачка, професор Стокгольмського університету.

Книжки автора ілюстрували найкращі шведські художники-ілюстратори сучасності – **Анна Марія Геглунд** (**«Ягуар», «Моя сестра – ангел», «Чи вмієш ти свистати, Юганно?»**, **«Амос і Сом**, **казка про найбільше кохання», «Маленький Асмодей», «Хлопчик, дівчина і стіна», «Діти тіні»**); **Ева Ерікссон** (**«Різдво у лісі», «Літо у Великому лісі», «Коли тато показав мені Всесвіт»**); **Стіна Вірсен** (**«Зірка на ймення Аякс»**); **Маті Лепп** (**«Великий брат», «Коли мама була індіанкою», «Вечір, коли батько грав», «Повно мух у класі»**); **Анна-**

Катрін Сігрід Столберг («**Сова йде на канікули**», «**Їжачок залишає будинок**», «**Лось – король лісу**»), а також бельгійська художниця-ілюстраторка, письменниця **Кітті Кроутер**. Старк співпрацював також із фінською письменницею та книжковою ілюстраторкою, дизайнеркою **Ліндою Бондестам**, результатом чого стали дві книжки «**Диктатор**» та «**Тварини, яких ніхто не бачив, крім нас**». Письменник також ілюстрував свої книжки «**Коли я побував на небі**» та «**Марклін і Турбін**». Частина книг, надрукованих у Швеції, мають малюнки авторства Старка.

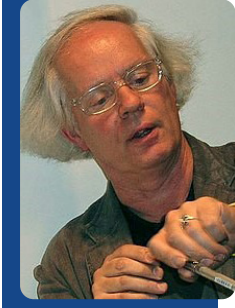
Письменник також створював сценарії для фільмів та мультфільмів: «**Диваки і зануди**» (1988), «**Пес, що сміється**» (1989), «**Нехай танцюють білі ведмеді**» (1990), «**Між небом і землею**» (1992), «**Велика Ведмедиця**» (1992), «**Чарівні кеди мого друга Персі**» (серіал, 1994), «**Чи вмієш ти свистати, Юганно?**» (1994), «**Сікстен**» (1994), «**Мій друг шейх у Стурб'ю**» (серіал, 1997), «**Цацки, мама і поліцейський**» (1999), «**Пан фон Ганкен**» (серіал, 2000), «**Відьма у сім'ї**» (2000), «**Персі, бик Білл і я**» (2005), «**Молодий Андерсен**» (2005). А для мультфільму «**Лоранга, Мазаріні і Д'Артаньян**» (2005) письменник не тільки написав сценарій, але й озвучив одного із персонажів.

На жаль, письменник захворів, у нього діагностували рак. Але він до останнього дня продовжував працювати. 13 червня 2017 року письменник пішов із життя, у той час, як українські читачі тільки-но почали по-справжньому відкривати для себе його творчість.

ІСТОРІЇ, ЩО ЗАЛИШАТЬСЯ У СЕРЦЯХ НАЗАВЖДИ (творчість У. Старка для дітей та підлітків)

*«Ульфа Старка треба просто читати.
І кожен матиме своє відчуття».*
(Галина Кирпа)

Література для письменника – це «...також і смуток, і роздуми, і якісь серйозні речі, тобто все те, що ми зустрічаємо в житті».

Він писав добрі книжки для різних дитячих вікових категорій: для **маленьких** – такі книжки, як **«Різдво у лісі», «Лось – король лісу», «Їжачок залишає будинок»**; старших дітей (6-9 років) – **«Мій друг Персі, Бофало Біл і я», «Петер і червоний птах», «Петер і поросята-бунтарі», «Золоте серце», «Втікачі», «Моя сестра – ангел»**; для тих, хто дорослішає (9-12, 13-15 років) – **«Диваки і зануди», «Сікстен», «Маленька книжка про любов», «Тоді я був просто Ульф»** тощо. Але найбільш знані у світі ті його книжки, що були адресовані саме підліткам, бо в них письменник піднімає такі важливі проблеми, як період дорослішання. Він вважав, що головною місією дитячої книги є та надія, яку вона дарує читачеві.

Отже, його книжки – це справжня знахідка для підростаючого покоління, бо дитина *«може знайти ... те, чого їй не вистачає у житті»*.

Про нестачу потрібних у певному дитячому або підлітковому віці книжок письменник згадував:

«Я не знайшов жодної книжки для юного читача, в якій би описувалися мої почуття, натомість я звернувся до дорослих книжок. Але це інше. Я переконаний, що існує потреба в таких розповідях (хоч би які вони були складні), і вони мають порушувати проблеми стосунків, закоханості між молодими людьми».

Письменник практично кожного року пише та видає дитячі книжки для різних вікових категорій читачів. Колись у дитинстві він спитав у свого тата: *«Чому добра книжка є добра?»* та отримав відповідь, бо *«...[вона] є правильна, чесна, прекрасна...»*.

З-під пера автора виходять саме такі книжки для дітей та підлітків: **«Патрік» (1978), «Сікстен» (1987), «Нехай танцюють білі ведмеді» (1986), «Чарівні кеди мого друга Персі» (1991), «Чи вмієш ти свистати, Юганно?» (1992), «Моя сестра – ангел» (1996), «Маленький Асмодей» (1998), «Чорна скрипка» (2000), «Наодинці з моїм братом» (2000), «Мій друг Персі, Бофало Біл і я» (2004), «Зірка на ймення Аякс» (2008), «Герої овочевої грядки» (2011), «Двічі чемпіон», «Диктатор» (2012), «Розумніше за старших» (2013), «Їжачок залишає**

будинок», «Різдво в лісі» (2015) та багато інших.

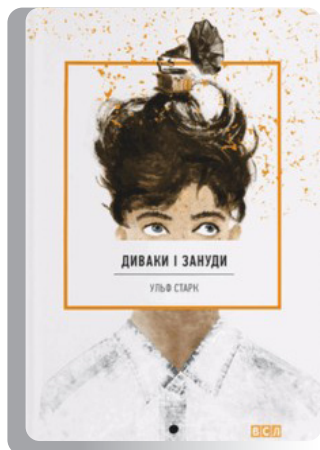
Свою творчість письменник розділяє на декілька періодів. **«Диваки і зануди», «Чи вмієш ти свистати, Юганно?» і «Нехай танцюють білі ведмеді»** відносяться до того періоду, коли автор вкладав у тексти гумор, в яких також набагато більше видуманих персонажів. Далі – період творчості, коли автор пише про власне дитинство, свої дитячі переживання (збірки **«Тоді я був просто Ульф»**, **«Моя сестра – ангел»** та багато інших). Він порушує такі складні та важливі теми сучасності, як розрив поколінь, втрату зв'язку між людьми, емоційну глухоту та несприйнятливості до чужого болю, толерантність до інакших людей (**«Петер і червоний птах»**, **«Петер і поросята-бунтарі»**, **«Нехай танцюють білі ведмеді»**, **«Мій друг Персі, Бофало Біл і я»**, **«Втікачі»** інші твори). Для його персонажів цінне відчуття та образи, глибоко приховані в душі емоції та спогади, відтінки та нюанси людських стосунків. Міфологічний період творчості пов'язаний із тим, що автор вигадує певних міфічних істот. Але й існує період письменства, коли він намагається писати про напрочуд важливі соціальні речі, наприклад, війну (**«Маленька книжка про любов»**) та проблеми біженців (**«Хлопчик, дівчинка і стіна»**).

Вперше письменник Ульф Старк з'явився в Україні з повістю **«Петер і червоний птах»** далекого 1983 року, надрукованою у видавництві «Веселка» у перекладі Наталі Касторф та ілюстраціями Ірини Лаптевої. У Швеції книга стала найпершим дитячим твором автора та вийшла друком у 1975 році.

Письменник згадував: *«Це був мій дебют як дитячого письменника. Моя головна ідея полягала в тому, щоб відтворити взаємозалежність між умовами праці батьків, сімейним життям та становищем дитини. На мою думку, подібні питання ще й досі актуальні та варті обговорення».*

● Життя десятирічного хлопчика Петера з робітничої шведської родини, стосунки з батьками, дитяча самотність, моральні страждання спонукають його втекти з дому та зазнати чимало різних пригод. Отже, письменник певним чином драматично показав сімейні стосунки та вплив технократичного світу, з яким треба боротися задля збереження сім'ї, любові, морального і психологічного здоров'я особистості. Діти потребують батьківської любові, уваги. Тож і стосунки батьків та дітей мають бути сповненими доброти, радості, любові, турботи одне про одного. Один із героїв повісті, батько Петера, зазначає: *«Іноді так хочеться, щоб люди вміли читати почуття одне одного, щоб не треба було витратити слів. Без цього так важко».* А через рік вийшло продовження повісті – **«Петер і поросята-бунтарі»** (1976).

Але справжній успіх прийшов до письменника, коли надрукували його книжку **«Диваки і зануди»** 1984 року. Він написав її у 1983 році за шість місяців, коли побачив оголошення на конкурс письменницьких творів. Образи деяких героїв твору створював із критичного погляду на реальних людей, наприклад, батька, який на той час лежав у лікарні.

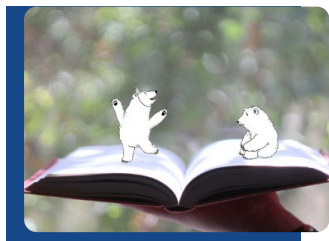
«Він став прототипом образу дідуса, який стверджував, що лікарня – це не найкраще місце, якщо ти збираєшся полишити цей світ. Портрет дідуса в романі – це портрет мого батька, у якому поєднано риси дідуса по маминій лінії – мудрість і доброта, а також сердитість мого дідуса по батьковій лінії».

Твір порушує багато проблем підліткового віку – взаємини з батьками, дитячу самотність, дорослішання, ставлення до людей похилого віку, перше кохання, перший поцілунок. Добра книжка про типову 12-річну самотню дівчинку-підлітка Симону привернула увагу книговидавців, і письменника нагородили дипломом Конкурсу дитячих книжок Бонніра-молодшого, однією з найпрестижніших премій у галузі дитячої літератури Швеції.

Книжкова історія – це історія родини «диваків», які живуть поряд із такими занудами, як вітчим Симони. Героїня книжки не знала свого батька, втратила бабусю, старенький дідусь опинився у лікарні, з якої тікає та хоче прожити останні дні в оточенні рідних людей. Мати займається власними справами, її улюблений пес Кільрой губиться під час переїзду до іншого житла, зі своїм вітчимом дівчинка не може знайти спільну мову. Через самотність та сімейні негаразди дівчинка робить багато дурниць та потрапляє у ситуації, які завдають їй неабияких страждань. Лише дідусь підтримує її, відкриваючи різні життєві світи: *«Ми схожі на море, де повно риби, водоростей, течій, живих створінь та всякої дивовижної всьцянини. Зануди обережно зводять негарні вузькі мости над цими незнайомими водами. Бояться, що змокнуть і зіпсують черевики. А ми, диваки, бовтаємося у воді. Нас не зупиняють ніякі течії. Навіть, якщо це небезпечно. Якщо зануди дивляться на нас зі страхом та зневагою».*

Але в нашому оточенні «зануди» та «диваки» живуть поруч та мають знаходити спільну мову один з одним. Найголовніший заклик письменника у його творах – не потрібно боятися бути диваком, виділятися у натовпі, якщо це дає змогу жити в гармонії з собою. А вже у 1988-1989 роках за цим твором на телеекранах з'явився однойменний серіал для дітей, сценарій до якого написав сам Ульф Старк.

У 2009 році за книжкою автора був створений мюзикл у Стокгольмському міському театрі (Stockholms stadsteater).

Книжка **«Нехай танцюють білі ведмеді»** (1986) розкриває тему зруйнованої родини, тобто розлучення батьків, що викликає певні складнощі у почуттях, думках та житті підлітка Лассе. Його гнітить необхідність вибору місця проживання: або залишатися з матір'ю та новоспеченим вітчимом, або бути з покинутим батьком. І він намагається примирити два

суперечливі світи, знайти своє місце в житті, найголовніше, довести собі, що може зробити неможливе.

● Повість **«Сікстен»** (1987) порушує цю ж тему, але розглядається письменником інакше. Хлопчик Сікстен залишився з татом та стає *«... єдиною людиною... у тата. А хіба легко бути для когось єдиним?»*.

Розлучення батьків впливає на життя дитини у цій родині і, зазвичай, не на краще – телефонне виховання з боку батька, постійно вдавати себе щасливим у родині, порікання його єдиного друга Юнте, що хлопчина собі не належить... Отже, треба познайомити тата з іншою жінкою! Зворушлива, наповнена психологізмом, добра повість показує сімейні проблеми та їхній вплив на дітей, стосунки сина і батька, перші симпатії, нове розуміння дорослого світу, швидке дорослішання. А ще – про щире бажання допомогти тому, кого любиш. Автор написав сценарій до однойменного фільму, який вийшов на екрани кінотеатрів 1994 року. Після екранізації твору У. Старк вирішив трохи переробити повість та опублікував її того ж року.

● Подорожам у власне дитинство присвячено багато творів письменника. Деякі з них, наприклад, книжка **«Чарівні кеди мого друга Персі»** (1991), де він зберігає імена реальних людей та реальні обставини, як от незграбу Ульфа. Але вигадує події. *«Я маю велике бажання створити конструйовані реальності»*, – говорить про цю книжку автор. Ульф страшенно хоче бути схожим на хулігана Персі та мріє заволодіти його чарівними кедами, які, за словами друга, наділяють свого володаря силою та хоробрістю. І йому це вдається! Але, на жаль, все не так просто. Виявляється, бути *«поганим хлопцем»* не так вже й легко, та й Персі не такий вже хуліган. Книжка мала продовження у двох наступних його творах – **«Мій друг шейх у Стурб'ю»** (1994) та **«Мій друг Персі, Бофало Біл і я»** (2004).

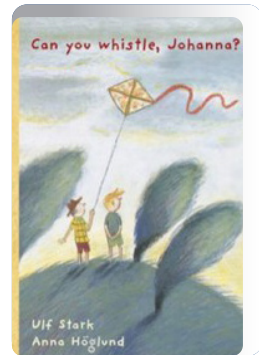
Твори Старка є музикою у слові і, навіть, заголовок **«Чи вмієш ти свистати, Юганно?»** (1992) насправді назва шведської пісні, яку письменник пам'ятав із дитинства. Мелодія навіює спогади у одного із героїв твору дідуса Нільса про кохану, якої не стало. Його самотність саме від тоді, коли він за-

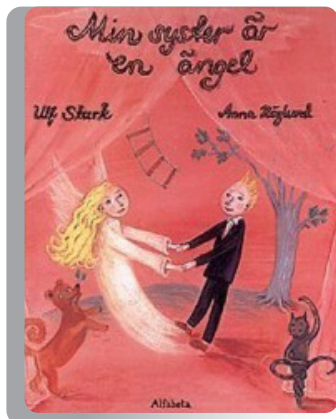
лишився вірним своєму кохання. А книжкові історії починаються зі слухання... Слухання співу птахів, звуків природи, створення повітряного змія, та ніби заново відкривають звичайний світ семирічним Беррі, Ульфю та дідусеві Нільсу.

Головна тема повісті – самотність людей різних поколінь: дітей та людей похилого віку. Кожен із них переживає власні стани самотності, але коли вони разом, то почуття стають іншими. Маленькі та до-

рослі люди відкривають у собі те, що називаємо словами «любов» та «щирість почуттів», «вміння відчувати радість життя». Декілька поколінь знаходять один одного, стають близькими – дідусь із притулку для людей похилого віку та хлопчина, який не мав дідуса. Отже, письменник розкрив нюанси людської самотності, яка може набувати різних сенсів людського життя та є поширеною хворобою нашого часу. Цю книжку в 1992 році номінували на премію імені Августа Стріндберга. А 1994 року повість була екранізована режисером Р. Гаммерихом. Шведське телебачення часто показує на Різдво цей кінофільм.

Як зазначає перекладачка Галина Кирпа: «Могли б показувати щось легеньке, розважальне. Як-не-як свято. Могли б, а показують фільм, від якого не одна шведська дитина втирає сльози...». Книжка стала настільки популярною, що була здійснена однойменна постановка вистави на сцені Королівського драматичного театру «Драматен» у Стокгольмі.

Таємничий образ ненародженої старшої сестри письменника, тобто «уявний друг» хлопчини Ульфа, з'являється у повісті **«Моя сестра – ангел»** (1996). Автор вдало відтворює її образ, бо за згадками письменника «... вона весь час ніби була у нашому житті: сиділа за столом, стояла біля вікна...».

Він гуляє з нею луками, спілкується, ділиться думками, враженнями, а щоб хоч трошки показати їй своє земне життя, перевдягається в біляву дівчинку. У «моєму уявленні вона була дуже пустотливою дівчинкою, зовсім не такою, як нудні дорослі сестри моїх друзів», – згадував письменник.

● Знову зустрічаємося зі звичайним хлопчиком Ульфом із тихого житлового передмістя Стуреб'ю у книжці **«Мій друг шейх у Стуреб'ю»** (1995). Тато-радіоаматор запрошує у свою сім'ю справжнього шейха... Яка страва підійде на вечерю справжньому арабському шейху? І чи вдасться хлопцеві втілити свою мрію – заіпнотизувати Маріанну?

● Розповідь про першу дитячу закоханість 12-річного Людвіґа письменник відтворює також і у повісті **«Золоте серце»** (1996). Про любов до музики та важливість навчитися грати серцем. Як важливо навчитися підліткові показувати свої почуття іншому, яким чином можли-

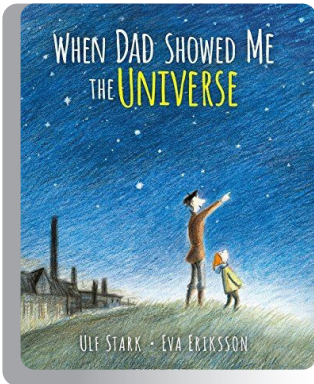

во довести їхню правдивість! *«Квіти можна подарувати кому завгодно, а я не хочу мати те, що можна подарувати кому завгодно. Я хочу мати щось дуже справжнє»*, – стверджує героїня повісті дівчинка Катаріна, яка подобається Людвіґові. У пошуках чогось справжнього та єдиного для неї хлопчина виконує на конкурсі

незаявлену пісню, програє його, але отримує від Катаріни кулон **«Золоте серце»**, який подавав у дитинстві її дідусь.

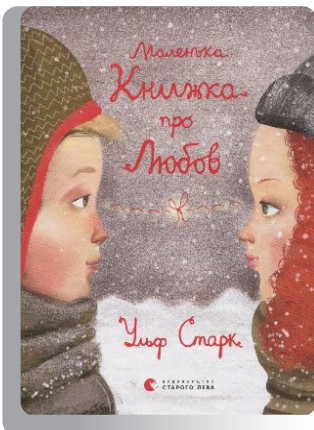
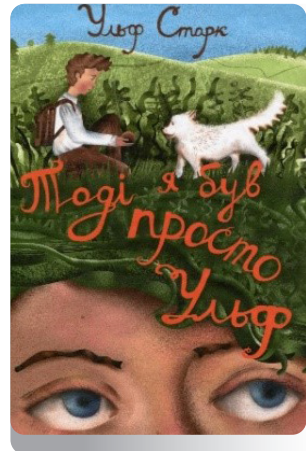
Шведська книжка-картинка **«Коли тато показав мені Всесвіт»** (1998) – це прониклива та філософська історія про безмежність світу довкола та усередині нас, про красу звичайних речей, про зв'язок між поколіннями.

Події відбуваються у 1950-х роках: звичайний тато прагне, аби син побачив світ саме таким, яким бачить його сам. Звісно, що йому це не вдається, проте обидва від того не засмучуються.

Чудову історію проілюструвала талановита шведська художниця Ева Ерікссон.

- У «збірці оповідань **«Тоді я був просто Ульф»** (2001) автор невимушено, дотепно, часом трішки сентиментально, розповідає про свої дитячі та підліткові роки. Перші поцілунки, перші серйозні книжки, творчі експерименти, втеча з дому, дивацтва, велика мрія стати письменником», – зазначає українська поетеса Оляна Рута.

Головний герой живе у звичайній родині, в якій зростають два сини – Ульф та його старший брат. Тато працює дантистом, мама займається господарством, а хлопчик Ульф частенько потрапляє в різноманітні халепи. Автор відтворює цікаві взаємини між братами, усією родиною, поєднуючи дорослий та дитячий погляди на життя.

«Маленька книжка про любов» – історія про дуже серйозні речі: війну, тугу за батьком та чоловіком, несправедливість та про не менш серйозне перше кохання. Зворушлива історія однієї родини розгортається напередодні Різдва в часи Другої світової війни. Начебто війна далеко, тато головного героя охороняє кордон на півночі країни, мама змушена підробляти кондукторкою у трамваї, щоб прохарчуватися, а сам Фред допомагає продавати ялинки перед Різдрвом. Хлопчина закохався та ділиться своїм секретом із татовим костюмом! А мама танцює зі шваброю, бо так

скучила за танцями з татом! А дива зовсім поруч і обов'язково стануться, бо любов здатна на все. Письменник засуджує війну, відтворює у повісті щирі почуття, сімейні цінності, дитячу дружбу та кохання.

Ульф Старк не любить простих книжок, у текстах мають бути радісні чи сумні почуття, роздуми, тривоги, страх і невпевненість, але також надія на краще, віра в майбутнє.

«Мій друг Персі, Бофало Біл і я» – третя книжка про дитинство Ульфа, що була опублікована восени 2004 року. Автобіографічна повість автора змушує пригадувати щемкі моменти зі свого дитинства. Тут спогади про 12-річного хлопчика, про любов і дружбу, про стосунки між поколіннями.

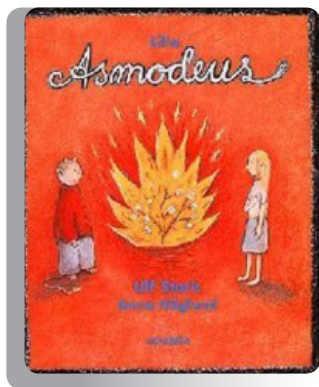
Він «...створив книгу, начебто просту на перший погляд, але надзвичайно безмежну за своїм змістом і наповненням, коли вдуматися і поринути туди, куди вона кличе. Для мене вона стала книгою-медитацією. У ній – весь геніальний Ульф Старк», – відмічає одна із поціновувачів його творчості.

Ульф знайомить свого друга Персі з радощами сільського життя. Разом вони проводять незабутнє літо: втілюють потаємні мрії, дуркують, спілкуються з нестерпним Ульфовим дідусем і дізнаються про таємничого Бофало Біла. А Ульф навіть закохується, але почуття виявилось нещасливим. У своїй легкій, трохи сумній і разом із тим дотепній, манері письменник розповідає про життя, дружбу, любов і завжди знаходить новий несподіваний та глибокий погляд. У творі описано життя дитини із родини середнього класу, твір – веселий і серйозний водночас.

Як говорив письменник:

«Я вважаю, що цей твір може бути підґрунтям для розмови про те, як змінилося життя, про те, що таке любов, а що таке сум, чому буває агресія, як це пов'язано із нещасливим коханням. Водночас усе залежить від педагогічної майстерності вчителя, від його уміння розкрити для своїх учнів різні скарби, що містяться у книжках».

● Невеликі дитячі твори письменника – оповідання **«Зірка на ймення Аякс»** (2008), **«Чорна скрипка»** (2000), **«Маленький Асмодей»** (1998) здебільшого постають як філософські притчі. У першому оповіданні йдеться про дружбу хлопчика та пса, у другому – про хлопчика, який намагався вберегти хвору сестричку від смерті та цілу ніч грав на скрипочці, у третьому оповіданні – про добро та любов, про сестричку, яка продала душу (дала згоду служити повелителю задля того, щоб хворий брат одужав).

Оповідання **«Маленький Асмодей»**, за твердженням письменника, деяким чином схоже за тематикою на п'єсу Й. Гете «Фауст».

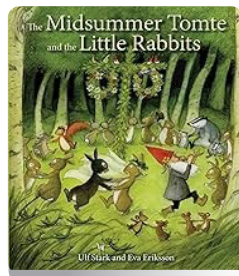
За поясненням автора у одному із інтерв'ю, книжка є спробою «...перевернути шкалу цінностей із ніг на голову. Мова в книзі йде про підземного повелителя, який хоче, щоб у нього була пустотлива та неслухняна дитина. Але з'ясується, що його Асмодей слухняний, взагалі не такий, яким хоче його бачити тато. Він постійно каже синові: «Що з тебе вийде, якщо ти такий покірний?». І маленького Асмодея відправляють до людей, щоб перевірити

його здатність робити капості. Він може запропонувати людям усе в обмін на душу. Але єдина людина, яка продає йому душу, – це маленька дівчинка, у якої дуже хворий брат і вона готова на все, аби він одужав. Асмодей повертається до батька, і той спочатку радіє успіхові сина, але потім розуміє, що він зрештою зробив добру справу – вилікував дитину».

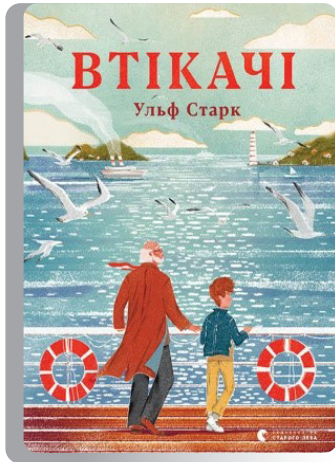
Автор із задоволенням пише книжки для дошкільнят про шведську природу, про старовинні шведські традиції. Наприклад, цікаву різдвяну історію про доброзичливого гнома Буркутуна з дивовижними ілюстраціями Е. Еріксон описано у книзі **«Різдво у лісі»** (2012). Гном не хотів святкувати Різдво, бо розсердився через втрачені речі. Та попри буркотливий характер і невдоволення усім довкола, напередодні свята робить багато добрих справ: дає прихисток кроленяттам, рятую джмеля від лютого холоду.

Продовженням стала книжка **«Літо у Великому лісі»**, де письменник розповідає про традиції свята середини літа (Midsummer) у Швеції, яке за своїми традиціями схоже на українське Івана Купала. Жителі лісу згадують доброго гнома Буркутуна, який завжди допомагав їм у складних ситуаціях.

● Для свого однорічного внука письменник написав книжку-картинку про створення світу під назвою **«Все це»**.

Згодом створив серію з п'яти книг про Елмара (так звать його онука), де у кожній із книжок хлопчина виступає у новій професії: кухаря, прибиральника, перукаря, садівника, пожежника.

Пригодницька повість **«Втікачі»** стала його останнім спадком дітям. Її надрукували вже після смерті автора. Цей твір — гімн життю та свободі, легка ода, яка з безпомилковим ніжним гумором гіганта дитячої літератури до сліз зворушує душу, порушує такі актуальні теми, як любов, теплі та дружні стосунки між поколіннями, між живими та мертвими, розкриває велику таємницю потойбічного життя. З перших сторінок впізнаємо дідуся – чоловіка, який завжди чимось невдоволений та лихословить. Того дідуся, якого зустрічали у повісті **«Мій друг Персі, Бофало Білл і я»**. От лиш тепер він самотній, бо бабуня померла, будинок стоїть пустою, а він у лікарні. Втікачами стають дідуся

та його онук Готтфрід, які таємно від батьків хлопчика їдуть у самотній будинок. Повість отримала схвальні відгуки: незалежний літературний критик Л. Калмтег заявила, «що так, як Ульф Старк, ніхто не міг написати жалісно, але чесно про смерть»; відома шведська журналістка, рецензентка книжок І. Мосандер відмітила, що «історія про дідуся, який разом із онуком тікає із лікарні, сумна – це є прощанням, яке містить і гумор, і тепло, і життєву мудрість».

У 2018 році повість номінована на шведську літературну премію ім. Августа Стріндберга «Література для дітей та юнацтва» від Шведської асоціації видавців.

Художнє оформлення повісті «Золоте серце» — Марта Кошулінська.

Творчість Ульфа Старка – цінний внесок у світову дитячу літературу. Його твори вражають чесністю щодо дітей, повагою до їхнього розуму, неперевершеним гумором, добротою, правдивим поглядом на проблеми сучасного суспільства. Його книжки завжди актуальні та емоційні: можна сміятися, розчулюватися, плакати, радіти, вчитися дивитися на світ такими ж зачарованими очима персонажів та з такою ж дитячою ширістю, як у Ульфа Старка. Вони дають можливість пізнати світ у всій його складності, намагаються донести до нинішнього цифровізованого підростаючого покоління просту істину – життя без любові, дружби, взаєморозуміння, підтримки, сім'ї – порожнє та безглузде. Про вічні цінності шведський письменник завжди говорить з юними читачами їхньою мовою та на цікаві для них теми просто, природньо, без повчань та фокусується на стосунках, почуттях дітей. Книжки письменника користуються популярністю, за його творами створюють фільми, здійснюють постановки вистав, які проходять на сценах престижних театрів Швеції.

За словами письменника:

«Все змінюється: і суспільство, і батьки, і дідуся з бабусями, і діти, і культура, і автори теж. Усі ці зміни зумовлені доволі об'єктивними речами, але як кілька поколінь тому, так і тепер можна читати твори Астрід Ліндгрєн чи пригоди Вінні Пуха. Можна писати, враховуючи досвід своїх попередників так, щоб достукатися до серця будь-якої дитини, незважаючи на всі ці зміни і відмінності».

«... вважаю, що дуже хорошою є порада — залишатися собою ... важливо зберегти свій особливий голос».
(Ульф Старк)

Таким було творче кредо шведського дитячого письменника, ілюстратора та сценариста Ульфа Старка.

ТВОРИ У. СТАРКА У ФОНДІ НБУ ДЛЯ ДІТЕЙ

Старк У. Втікачі : повість / У. Старк ; зі швед. пер. Г. Кирпа ; намал. М. Фоя. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2020. — 93 с. : іл.

Старк У. Диваки і зануди : роман / У. Старк ; пер. зі швед. Г. Кирпа ; обкл. К. Садовщук. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2015. — 156 с. : іл.

Старк У. Диктатор / У. Старк, Л. Бондестам ; пер. зі швед. Г. Кирпи ; іл. Л. Бондестам. — Київ : Основи, 2018. — [36] с. : іл.

Старк У. Золоте серце : повість / У. Старк ; пер. зі швед. Г. Кирпи ; худож. оформ. М. Кошулінської. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2018. — 61 с. : іл.

Старк У. Маленька книжка про любов : повість / У. Старк ; зі швед. пер. Г. Кирпа ; намал. М. Фоя. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2017. — 110 с. : іл.

Старк У. Мій друг Персі, Баффало Білл і я : повість / У. Старк ; пер. зі швед. Г. Кирпа ; обкл. А. Стефурак. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2017. — 200 с. : іл.

Старк У. Мій друг Персі, Бофало Біл і я : повість / У. Старк ; пер. зі швед. Г. Кирпи ; мал. М. Німенка. — Київ : Теза, 2008. — 220 с. : іл.

Старк У. Петер і червоний птах : повість / У. Старк ; пер. із швед. Н. Касторф ; худож. І. Лаптева. — Київ : Веселка, 1983. — 112 с. : іл.

Старк У. Різдво у лісі / У. Старк ; зі швед. пер. Г. Кирпа ; іл. Е. Еріксон. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2018. — 97 с. : іл.

Старк У. Сікстен : повість / У. Старк ; зі швед. пер. Г. Кирпа ; намал. М. Кошулінська. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2019. — 94 с.

Старк У. Тоді я був просто Ульф : оповідання / У. Старк ; пер. зі швед. Г. Кирпа ; іл. М. Фоя. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2017. — 119 с. : іл.

Старк У. Чи вмієш ти свистати, Юганно? ; Моя сестра – ангел : [повісті] / У. Старк ; зі швед. пер., [післямова] Г. Кирпи ; намал. О. Гринюк. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2016. — 62 с. : іл.

КНИГИ У. СТАРКА РІЗНИМИ МОВАМИ У ФОНДІ НБУ ДЛЯ ДІТЕЙ

Stark U. El Club de los Corazones Solitarios= Клуб самотніх сердець : a partir de 7 anos / U. Stark ; il. de C. Ranucci ; trad. del sueco M. Lexell y C. C. Silva. — 13 ed. — Madrid : SM, 2009. — 91 с. : іл. — (El barco de vapor ; 90). — Ісп. мовою.

Книжка була видана в Швеції 1996 року під авторською назвою «Тор та його друзі».

Stark U. Los – krol lasu = Лось – король лісу / U. Stark ; il. A.-C. Sigrid Stahlberg. — Wlochy : Strova, 2013. — 31 с. : іл. — Пол. мовою.

СТАТТІ ПРО ЖИТТЯ ТА ТВОРЧИСТЬ ПИСЬМЕННИКА

На шляху до Європи: Ульф Старк і довкола нього // Зарубіж. літ. в шк. України. — 2015. — № 11. — С. 2-11.

Українсько-скандинавський діалог щодо сучасної дитячої літератури, в якій брав участь сам письменник.

Прокопчук О. Нова дитяча література : огляд : проект «Читання» / О. Прокопчук // Шк. бібл.-інформ. центр. — 2019. — № 1. — С. 58-62 ; № 3. — С. 51-55.

Коротка характеристика книжки У. Старка «Різдво у лісі».

Сучасна дитяча література зарубіжжя : метод. поради / Держ. заклад «Національна бібліотека України для дітей» ; авт.-уклад. Ю. В. Осадча. — Київ : [б. в.], 2011. — 28 с.

Книжкова виставка творів сучасних дитячих зарубіжних авторів для читачів-учнів 5-9 класів та сценарії за творами письменників (Химерні світи Філіпа Пуллмана, Жаклін Уілсон — кумир сучасних дівчат, Артеміс Фаул та інші...: Йоун Колфер, Чарівниця Корнелія Функе, Тінь таємничих історій: Марія Гріпе, Диваки і зануди Ульфа Старка).

Шульга Д. Старкіана українською: орієнтири сімейного читання / Д. Шульга // Всесвіт. літ. в сучас. шк. — 2019. — № 6. — С. 51-52.

Огляд книжок письменника – «Диваки і зануди», «Мій друг Персі, Бюфало Біл і я», «Тоді я був просто Ульф», «Сікстен», «Чи вмієш ти свистати, Юганно?», «Золоте серце», «Маленька книжка про любов».

МАТЕРІАЛИ ДО ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ У. СТАРКА У ШКОЛІ

Білецька Н. Проблеми дорослішання сучасних дітей у творі Ульфа Старка «Диваки й зануди» / Н. Білецька // Зарубіж. літ. в шк. України. — 2021. — № 11. — С. 28-29.

Урок позакласного читання за повістю автора «Диваки і зануди». Ознайомлення із творчістю письменника.

Гречко Т. Формування мислення високого рівня засобами сучасної дитячої літератури : із досвіду роботи / Т. Гречко // Всесвіт. літ. в сучас. шк. — 2020. — № 6. — С. 13-16.

Приклади навчальних завдань із застосуванням таксономії на уроках зарубіжної літератури за творами У. Старка, Дж. Стронґа, А. Гавальди.

Гузь О. Орієнтовне поурочне планування для 8 класу : [урок № 62-63] / О. Гузь // Зарубіж. літ. в шк. України. — 2017. — № 4. — С. 26-31.

Розробки уроків за твором «Диваки та зануди» на теми: «Універсальна історія про звичайних диваків, або Крий, Боже, прожити життя занудою!», «Проблема соціалізації підлітків та особливості її художнього втілення у повісті Ульфа Старка «Диваки і зануди».

Дуняшенко Н. Бути дивною особою, яка вписується у загальні правила пристойної поведінки, чи занудою? : (за твором Ульфа Старка «Диваки і зануди») / Н. Дуняшенко // Зарубіж. літ. в шк. України. — 2016. — № 6. — С. 53-55.

Літературознавча характеристика найвідомішого роману письменника.

Кашуба Є. Ульф Старк. «Петер і червоний птах» : вплив сучасного світу на стосунки батьків і дітей / Є. Кашуба // Всесвіт. літ. в сучас. шк. — 2018. — № 4. — С. 48-51.

Критичний аналіз першого дитячого твору У. Старка.

Кашуба Є. Що старіший скрипаль, то солодша мелодія : за повістю Ульфа Старка «Чи вмієш ти свистати, Юганно?» / Є. Кашуба // Всесвіт. літ. в сучас. шк. — 2020. — № 7-8. — С. 77-79.

Урок позакласного читання за твором для дітей 5 класу.

Орлова О. «Прагну бути чесним...» / О. Орлова // Всесвіт. літ. в шк. України. — 2016. — № 6. — С. 13-16.

Урок позакласного читання для учнів 7 класу за повістю письменника «Петер і червоний птах».

Полякова В. Подорож Галактикою асоціацій повісті Ульфа Старка «Диваки і зануди»: конкурс «Яскраве світло класики та сучасної літератури» // Зарубіж. літ. в шк. України. — 2016. — № 10. — С. 54-59.

Розробка уроку за твором «Диваки і зануди».

Савченко Т. Формул не буде, або Короткий аналіз відсоткового співвідношення диваків і зануд у творчості Ульфа Старка: модна читанка / Т. Савченко // Однокласник. — 2016. — № 5. — С. 30-31.

Знайомство юних читачів із творчістю шведського письменника та книжки, які вийшли у «Видавництві Старого Лева».

Художнє оформлення «Сікстен» — Марта Кошулінська.

Художнє оформлення «Втікачі» — Марія Фоя.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

«Моя перша дитяча книга – це прощання з дитинством» (Ульф Старк) [Електронний ресурс] // Бібліо-Граф : [блог інформаційно-бібліографічного відділу Львів. обл. б-ки для дітей]. — Електронні дані. — Режим доступу: https://bibliografiviv.blogspot.com/2022/07/blog-post_12.html. — Назва з екрана. — Дата звернення: 01.03.2024.

Життя та творчість У. Старка та коротка характеристика творів письменника.

10 причин, чому ми любимо Ульфа Старка [Електронний ресурс] // Видавництво Старого Лева : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://starylev.com.ua/news/10-prychyn-chomu-my-lyubymo-ulfa-starka>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 18.02.2024.

Причини популярності книжок шведського письменника.

Дронь А. День, коли «Сікстен» втомився грати роль [Електронний ресурс] / А. Дронь // Видавництво Старого Лева : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://starylev.com.ua/blogs/den-koly-siksten-vtomyvsvya-graty-rol>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 18.03.2024.

Про книжку «Сікстен», що показує сімейні проблеми та їхній вплив на дітей, стосунки сина і батька, нове розуміння дорослого світу.

Кирпа Г. «Ульф Старка треба просто читати. І кожен матиме своє відчуття» [Електронний ресурс] : інтерв'ю з українською письменницею, перекладачкою творів У. Старка / Г. Кирпа // Видавництво Старого Лева : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://starylev.com.ua/news/galyna-kyrpa-ulfa-starka-treba-prosto-chytaty-i-kozhen-matyme-svoje-vidchuttya>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 21.03.2024.

Криницька О. «Бо література – це справжні почуття...» [Електронний ресурс] : Ульф Старк і його українські переклади / О. Криницька // Tekstover.in.ua : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://tekstover.in.ua/821/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 21.03.2024.

Коротка характеристика творів письменника.

Литвинець-Голутяк У. «Мій друг Персі, Баффало Білл і Я» Ульфа Старка: прогулянка у дитинство [Електронний ресурс] / У. Литвинець-Голутяк // Видавництво Старого Лева : [блог]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://starylev.com.ua/blogs/miy-drug-persi-baffalo-bill-i-ya-ulfa-starka-progulyanka-u-dytynstvo>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 15.02.2024.

Відгуки про повість письменника.

Луцюк А. Тоді я був просто Ульф: історії, що залишаються в серцях назавжди [Електронний ресурс] / А. Луцюк // Видавництво Старого Лева : [блог]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://starylev.com.ua/blogs/todi-ya-buv-prosto-ulf-istoriyi-shcho-zalyshayutsya-v-sercyah-nazavzhdy>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 14.02.2024.

Коротка характеристика творів письменника «Маленька книжка про любов», «Сікстен», «Тоді я був просто Ульф», «Мій друг Персі, Баффало Білл і я», «Втікачі».

Луцюк А. Феномен Ульфа Старка [Електронний ресурс] / А. Луцюк // Видавництво Старого Лева : [блог]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://starylev.com.ua/blogs/fenomen-ulfa-starka>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 01.03.2024.

Відгуки про письменника та його творчість.

Ніколенко О. Парадигми любові й самотності у творчості У. Старка [Електронний ресурс] / О. Ніколенко, О. Кирильчук // Зарубіж. літ. в шк. України. — 2020. — № 2. — С. 2-8. — Режим доступу: https://zl.kiev.ua/wp-content/uploads/2020/04/z2_2020_2-8.pdf.

Творчість письменника, його твори — «Петер і червоний птах», «Мій друг Персі, Бофало Білл і я», «Чи вмієш ти свистати, Юганно?», «Моя сестра – ангел», «Диваки і зануди», «Маленька книжка про любов».

Ульф Старк [Електронний ресурс] // Видавництво Старого Лева : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://starylev.com.ua/old-lion/author/ulf-stark>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 15.02.2024.

Короткі біографічні відомості про письменника.

Ульф Старк: сценарист, автор, актор [Електронний ресурс] // Кіноріум : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://ua.kinorium.com/name/616997/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 26.03.2024.

Коротка біографія письменника, перелік фільмів та мультфільмів, у яких автор виступав як сценарист та актор.

Старк У. Катастроф, бід і воєн нині стільки, що дитина до них просто звикає : інтерв'ю зі шведським письменником У. Старком [Електронний ресурс] / вела бесіду І. Троскот // Українська правда. Життя : [веб-портал]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/culture/2016/05/17/212372/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 13.02.2024.

Старк У. Ульф Старк – про табу, правила та звучання тексту: «Сучасна шведська дитяча література народилася через страх війни» [Електронний ресурс] / У. Старк ; вела розмову Л. Якимчук // День. — 2016. — 29-30 квіт. — С. 31. — Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/article/ukrayintsi-chytayte-ulf-stark-pro-tabu-pravyla-ta-zvuchannya-tekstu>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 18.03.2024.

Ульф Старк: «Астрід Ліндґрен змушувала мене плакати!» [Електронний ресурс] // Лавка бабуїна : [блог]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://blog.lavkababuina.com/ukr/ulf-stark-astrid-lindhren-zmushuvала-mene-plakaty/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 18.03.2024.

Життя та творчість шведського письменника.

Ульф Старк: «Тримайте зв'язок зі своєю внутрішньою дитиною» [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу : <http://www.chytomo.com/blogs/zustrich-iz-ulfom-starkom-u-kiyevi-tekst-rozmovi>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 13.02.2024.

Розмова з У. Старком під час «Книжкового Арсеналу» 2016 року.

Ульф Старк: «Усі історії починаються зі слухання» [Електронний ресурс] // Народний оглядач : [портал стратегічних новин, світоглядний орган середнього класу] — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://www.ar25.org/article/ulf-stark-usi-istoriyi-pochynayutsya-zi-sluhannya.html>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 15.02.2024.

Ульф Старк. Біографія [Електронний ресурс] // Youtube.com : [відеохостинг]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=UMtp8nznq58>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 15.02.2024.

Ульф Старк – у короткому списку премії Г. К. Андерсена [Електронний ресурс] // Видавництво Старого Лева : [блог]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://starylev.com.ua/news/ulf-stark-u-korotkomu-spysku-premiyi-g-k-andersena>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 29.03.2024.

Перелік авторів та ілюстраторів, які стали переможцями у 2018 році, серед яких Ульф Старк.

Урок № 32. Тема «Прагну бути чесним...» [Електронний ресурс] // Ніколенко О. М. Книжка для вчителя. Зарубіжна література. 7 клас : посібник / О. М. Ніколенко, О. В. Орлова, І. В. Фісак. — Київ, 2015. — С. 127-131. — Режим доступу: <https://www.xn--1000-83dma3a1c7b6a8s.xn--j1amh/wp-content/uploads/2018/08/Книжка-для-вчителя-7-клас.pdf>.

Урок позакласного читання за твором Ульфа Старка «Петер і червоний птах». Коротка біографічна довідка про письменника.

Яцук А. «Маленька книжка про любов»: велика історія про великі почуття [Електронний ресурс] / А. Яцук // Видавництво Старого Лева : [блог]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://starylev.com.ua/blogs/malenka-knyzhka-pro-lyubov-velyka-istoriya-pro-velyki-pochuttya>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 13.02.2024.

Аналіз повісті письменника.

ТВОРИ ПИСЬМЕННИКА ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

- 1975 — Петер і червоний птах
1976 — Петер і поросята-бунтарі
1978 — Патрік
1984 — Диваки і зануди
1985 — Марія Блекнос
1986 — Нехай танцюють білі ведмеді
1987 — Сікстен
1987 — Ягуар
1989 — Велика Ведмедиця
1991 — Чарівні кеди мого друга Персі
1992 — Чи вмієш ти свистати, Юганно?
1994 — Мій друг шейх у Стуреб'ю
1995 — Великий брат
1996 — Моя сестра – ангел
1996 — Золоте серце
1996 — Тор та його друзі
1997 — Ангел і блакитний кінь
1997 — Без дурниць, або Прощавай, Стуреб'ю
1998 — Коли тато показав мені Всесвіт
1998 — Маленький Асмодей
2000 — Наодинці з моїм братом
2000 — Чорна скрипка
2001 — Тоді я був просто Ульф
2001 — Ми читаємо великі екранні блоки
2001 — Куряче пір'я
2002 — Коли мама була індіанкою
2002 — Горан і дракон
2003 — У класі повно мух
2003 — Коли я побував на небесах
2004 — Мій друг Персі, Бофало Біл і я
2004 — Вечір, коли грав тато
2005 — Мерклін і Турбін
2008 — Зірка на ймення Аякс
2011 — Герої овочевої грядки
2011 — Диктатор
2012 — Двічі чемпіон
2012 — Різдво у лісі
2013 — Розумніше за старших
2015 — Маленька книжка про любов
2015 — Їжачок залишає будинок
2016 — Тварини, яких ніхто не бачив, крім нас
2017 — Втікачі

НАГОРОДИ ПИСЬМЕННИКА

- 1984** — переможець конкурсу дитячих книжок Бонніра-молодшого за роман «Диваки і зануди»
- 1986** — лауреат премії дитячої літератури «Срібний олівець» (Griffel, Нідерланди) за роман «Диваки і зануди»
- 1988** — лауреат шведської літературної нагороди Нільса Гольгерссона за книжку «Ягуар» (літературна нагорода шведських авторів дитячої та юнацької літератури від Асоціації шведських бібліотек)
- 1993** — лауреат премії Астрід Ліндґрен (шведська літературна нагорода від видавництва «Рабен і Шегрен»)
- 1994** — лауреат Німецької молодіжної літературної премії за книжку «Чи вмієш ти свистати, Юганно?»
- 1995** — лауреат щорічної премії дитячої та юнацької культури Heffaklump від газети «Expressen» за книжку «Великий брат» («Storebrorsan»)
- 1996** — лауреат щорічної шведської літературної премії ім. Августа Стрінберга (Августівської премії) за книжку «Моя сестра – ангел»
- 2005** — лауреат щорічної літературної премії Еміля, заснованої на честь Астрід Ліндґрен за реалізацію дитячої культури в душі Астрід Ліндґрен
- 2006** — лауреат шведської літературної премії імені Марії Гріпе (присуджується за твори, які надають можливість молодим читачам зустрітися зі світом фантазії та реальності, у центрі якого молода людина)
- 2007** — лауреат шведської кінопремії Золотий скіпетр (Gullspiran) за видатний внесок у шведське дитяче кіно
- 2012** — лауреат літературної премії Шульстрема з дитячої та юнацької літератури
- 2016** — лауреат шведської літературної премії Кулла-Гулла (Kulla-Gulla) за кращі прозові твори для дітей та підлітків
- 2017** — лауреат дитячої та молодіжної літературної премії Північної Ради за книжку «Тварини, яких ніхто не бачив, крім нас»
- 2019** — нагорода прапором та вимпелом журі «Срібного олівця» (Griffel, Нідерланди) за книжку «Маленька книжка про любов»

ЕКРАНІЗАЦІЯ ТВОРІВ У. СТАРКА

Диваки і зануди. Серіал. Режисер Р. Гаммерих. Швеція, 1988-1989

Нехай танцюють білі ведмеді. Режисер Б. Ларсен. Данія, 1990

Велика Ведмедиця. Режисер Б. Ларсен. Данія, Швеція, 1992

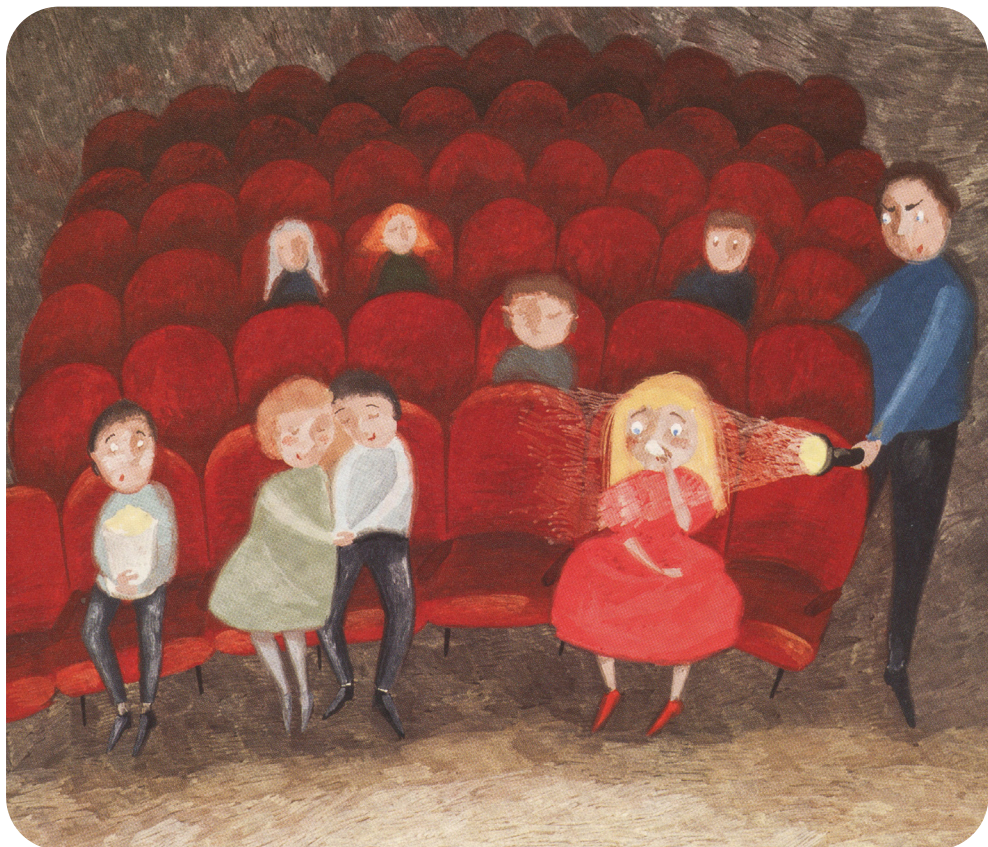
Чи вмєєш ти свистати, Юганно? Режисер Р. Гаммерих. Швеція, 1994

Сікстен. Режисер К. Едфельдт. Швеція, 1994

Чарівні кеди мого друга Персі. Телесеріал. Режисер М. Аспхауг. Швеція, 1995

Мій друг шейх у Стурєб'ю. Режисер К. Ліндберг. Швеція, 1997

Персі, Бофало Біл і я. Режисер А. Густафссон. Швеція, Данія, Норвегія, 2005

Художнє оформлення «Чи вмєєш ти свистати, Юганно» — Ольга Гринюк.

Художнє оформлення «Маленька книжка про любов» — Марія Фоя.

«У КНИЖЦІ ЗАВЖДИ МАЄ БУТИ НАДІЯ»

(вислови письменника про свою творчість,
дитячу літературу та читання)

«...читання – це завжди можливість розширення горизонтів, завжди можливість сприйняти інший досвід. Тому саме читання – дуже хороша терапія для дітей у тій ситуації, в якій вони перебувають. Якщо ж говорити з позиції авторів, то єдина порада – просто не боятися і не оминати болючої теми, бо відкладання на потім чи відсторонення проблему не вирішать»

«Якщо я пишу про рай, пекло, Бога, ангелів, – звичайно, це моя фантазія. Але почуття, описані у цих книгах, беруться із моїх реальних переживань. Виходить у будь-якому випадку – автопортрет. З іншого боку, я написав кілька дитячих книг, в основі яких лежать мої дитячі переживання. Але про них мій брат каже: та ну, ти все це вигадав, у цьому немає нічого реального!»

«Я не думаю, що дитяча література – це замкнута система. Мені здається, що натхнення, яке отримуєш під час читання дорослих книг, потім використовуєш при написанні дитячої книги; є певна циркуляція. Наприклад, я читаю Семюела Беккета, а потім можу використати своє враження під час роботи над своїми книгами»

«Я подумав, що, напевно, дитячі книжки писати простіше, легше. Потім з'ясувалося, що це нітрохи не простіше, проте набагато веселіше»

«У книжці завжди має бути надія. Не можна дітей позбавляти її. Не можна лякати майбутнім. У них майбутнє – попереду. Зараз дуже багато антиутопій для дітей. Це не зовсім добре»

«Досить часто буває, що люди починають писати дитячі книжки, коли їм вже під сорок. У молодому віці цікавіше писати для дорослих. У мене теж так було. Моя перша дитяча книга – це прощання з дитинством»

«Мені здається, більшість моїх книг – про дружбу, про дітей, які спілкуються і разом вирішують свої проблеми. Хоча, звичайно, якщо говорити про «Диваків і зануд», то там – так. Але там герої – підлітки, тобто вже не діти. Це такий особливий вік, коли людина дуже гостро відчуває, що вона одна на цьому світі. Але, важливо, що всі мої герої морально дуже сильні»

«Напевно, з усіх своїх творів найбільше я люблю твір «Чи вмієш ти свистати, Юганно?». Можливо тому, що по назві не можна передбачити сюжет книжки. Назва поетична...»

«Якщо говорити про мої книжки з картинками, то, на мою думку, дорослі читають їх більше, ніж книги для дорослих. Вони ж читають їх своїм дітям, тобто неминуче читають книги самі. До того ж одна й та сама книга перечитується дорослими багато разів. Виходить, що дитяча книга має бути якіснішою, читачеві має хотітися читати її кілька разів»

«Я написав книгу [«Диваки і зануди»] протягом шести натхнених місяців, у цей час я багато сміявся, проте часом і плакав. Якраз тоді я переглянув у театрі п'єсу В. Шекспіра «Як Вам це подобається». Ви знаєте, що це п'єса про те, як дівчина удавала із себе хлопця, тож у мене з'явився задум нової книжки. У мене не було конкретної мети, я лишень хотів написати веселу та водночас серйозну книгу»

«Диваки і зануди», «Чи вмієш ти свистіти, Юганно?» і «Нехай танцюють білі ведмеді» – ці книги відносяться до того періоду, коли я вкладав у тексти гумор. У них також набагато більше видуманих персонажів. Потім був період, коли я писав про себе самого, про свої дитячі переживання. Потім настав міфологічний період: я писав про вигадані істоти, ангелів, мавп, що говорять... А зараз у мене почалася нова фаза: я відвідав Палестину і тепер багато думаю про проблему сегрегації, про розділеність народів, стіну між ними. Я написав невелику розповідь, у якій дія відбувається в Туреччині, а турецьким школярам було запропоновано її проілюструвати. Також я написав невелику книгу під назвою «Диктатор». Тож, можливо, мої книги стали дещо більш політичними»

«Ця книга про палестинських дітей, і тут мається на увазі не Стіна Плачу, а та стіна, яка розділяє Ізраїль та Палестину. Книжка одночасно вийде друком шведською та арабською мовами. Стіна – це метафора, це якісь реальні труднощі, які не дають дитині радіти життю. Такі стіни є у Стокгольмі та в Берліні, де завгодно. Коли я спілкувався із палестинськими дітьми в Єрусалимі, я бачив, що ситуація дійсно дуже складна, практично безнадійна. І ця безнадійність породжує нові проблеми – у тому числі тероризм. Здається, єдиний спосіб зруйнувати ці стіни – відкрити у собі силу уяви. Завдяки їй дитина зможе вирватися із реального світу, який настільки складний. Це дає внутрішню свободу»

(Про книжку «Хлопчик, дівчинка і стіна»)

«До появи на світ мене та брата у наших батьків мала народитися дівчинка, але вона померла при народженні. Її планували назвати Марі-Луїза. Все своє життя моя мама дуже багато думала про цю дівчинку. Тому вона весь час, ніби була у нашому житті: сиділа за столом, стояла біля вікна... Вона стала для мене таким таємничим образом. Але в жодному разі не сумним: оскільки вона померла до того, як її почали виховувати, в моєму уявленні вона була дуже пустотливою дівчинкою, зовсім не такою, як нудні дорослі сестри моїх друзів»

(Про образ дівчинки-ангела у творі «Моя сестра – ангел»)

«Книжка – це простір можливого, і дитина може знайти у ній те, чого їй не вистачає у житті.

Тому потрібно більше читати й обговорювати прочитане...»

«Головне – забагато не повчати дітей у літературі.

Якщо письменник повчає, дитина робить навпаки (чесно, я сам так і робив, коли був малий). А ще важливо підтримувати зв'язок із дитиною у собі. Якби мені треба було дати пораду молодим письменникам, я сказав би: будьте собою, дайте читачеві почути ваш голос і не втрачайте його»

Художнє оформлення «Чи вмєш ти свистати, Юганно» — Ольга Гринюк.

ФЕНОМЕН У. СТАРКА

(вислови про письменника та його творчість)

«Ульф Старк пише свої книжки у такий спосіб, щоб їх було цікаво читати перш за все молоді. І без сумніву, він досяг у цьому успіху... Якщо ви запитаете у шведських учнів про те, чим їм запам'ятався Ульф Старк, то відповідь буде така: розповіддю про дівчинку Симону та її складні стосунки із дорослими».

(Ганс Албін Ларссон, шведський професор кафедри історії та методики викладання Йочопінгського університету про книжку «Диваки і зануди»)

«Я пам'ятаю, як ще у вісімдесятих роках ми читали «Диваки і зануди» в школі. Це була середня школа, тобто від 7 до 16 років. На одному з уроків ми обговорювали цю повість і дивних чи негативних відповідей щодо цього твору не було. Я знаю, що цю книжку й сьогодні читають в оригіналі на уроках шведської літератури. Разом із тим ця книжка може бути початком для обговорення на заняттях із біології та суспільних дисциплін, де ми розглядаємо різні проблеми, зокрема, особливості відносин батьків і дітей, статевого виховання підлітків тощо»

(Фредерік Велквіст, фінський викладач)

«Часто згадую наші розмови з Ульфом Старком під час його візиту на Книжковий Арсенал у 2016. Величний та всесвітньо відомий, він був надзвичайно простий у спілкуванні, щирий, допитливий, уважний до співрозмовника будь-якого віку. Відверто розповідав про себе, своє дитинство та письменництво, багато розпитував про різне, по-доброму кепкував із буденних речей. Ульф казав, що для нього важливо, щоб дитина, читає його книжки, не бачила в ній дорослого, а бачила себе та свій світ, свої емоції та переживання, свої досвіди. Старк творив просту та зрозумілу літературу, яка допомагала кожній дитині прийняти себе, зрозуміти свої помилки, дати собі право бути не еталонною дитиною із зарамкованими думками та бажаннями. Його герої, яких не завжди можна було б вважати героями у реальному житті, майстерно переносились автором у дуже звичайні впізнавані умови, і самі ставали так само впізнаваними читачеві. В книжках Ульфа Старка є, поряд із харизмою, тонким гумором, доброзичливістю та відповідальністю, глибока повага до того унікального різного, що є в кожному з нас»

(Ю. Козловець, кураторка дитячої програми Книжкового Арсеналу)

«Він уміє звичайними словами тонко розповісти про дуже важливі речі – а це надзвичайна майстерність! Недарма розуміння літературної вартості в Старка почалося з роману «Геній» класика шведської літератури Івара Лу-Югансона, який справив на нього сильне враження. Ульф задумав тоді: «Ось як я буду писати, коли виросту, справжні книжки, у яких є смут, радість і любов». І так воно й сталося. З-під його пера народилися зворушливі історії дитячої душі, де багато смутку, радості, доброти й лю-

бові. І ні крихти фальші. Я переконана, що Ульф Старк – унікальне явище шведської літератури для дітей»

«Проза Ульфа – чудова: вистояна, справжня і зворушлива».

«...Він – учень, спадкоємець Астрід Ліндгрєн. Він знає і розуміє дитячу душу, а головне, знає душу тієї дитини, яка й досі в ньому живе. І в цьому запорука його справжності»

«...Старка треба просто читати. І кожен матиме своє відчуття. Я дуже люблю літературу, де письменник вмiє передавати переживання людини. А Старк не вмiє фальшивити. Віриш йому... В своїх творах Старк часто розповідає про свою родину – тато-дантист, дідусь, що завжди поруч, мати, яка любить співати. І за допомогою них автор описує загальнолюдські цінності»

(Галина Кирпа, письменниця, перекладачка)

«Тексти Ульфа Старка завжди зачаровують своєю правдивістю, зворушливістю, вишуканим психологізмом, почуттям гумору, життєствєрдістю та дрібкою смутку (куди ж бо без нього?). І байдуже, в якому віці їх рекомендують читати видавці – кожен і кожна зможуть знайти у них щось своє, а потім перечитати та знайти щось геть інше. Певна, що досліджувати феномен Ульфа Старка можна нескінченно довго. Беззаперечно він був дуже талановитим і мудрим письменником, але була в нього одна особливість, про яку рiдко згадують. Якось на одному з інтерв'ю в Ульфа Старка запитали, для кого він пише свої книжки. Письменник не забарився з відповіддю: «Авжеж для себе, для дитини, що живе в мені». Як на мене, саме в цьому криється секрет неймовірної популярності його книжок. Адже у його текстах ти ніколи не знайдеш фальші та брудних прийомів, не зустрiнеш зверхності та повчань, вони завжди щирі, сповнені поваги до читачів і, що дуже важливо, розуміння. А коли письменник тебе поважає і розуміє, він перестає бути «якимсь дядечком», а стає твоїм другом – справжнім і на все життя»

(Міра Київська, співзасновниця, головна редакторка літературного сайту для дітей і підлітків «Букмоль»)

«Найважливіше, що є в його прозі, – велика повага до дитини і проживання разом із дитиною тих важливих для неї життєвих випробувань. Власне, Ульф Старк умів так розкрити почуття і мотивацію дитини, що поміж рядками взагалі не звучить ота доросла присутність письменника. Там звучить сама дитина. Ульф Старк не намагався подобатися дітям, він намагався бути гранично чесним. А взагалі, його книги варто читати дорослим, які намагаються краще зрозуміти власних дітей»

(Мар'яна Савка, письменниця, головна редакторка «Видавництва Старого Лева»)

« ...Старк вражає насамперед правдивим, прямим поглядом на проблему, чесністю щодо дітей, повагою до їхнього розуму, а також неперевершеним, часто театральним чи буфонадним гумором, доброзичливістю, що межує із сентиментальністю. Це література без вікових обмежень, яку не менш цікаво читати дорослим»

(Валентина Вздульська, письменниця, редакторка, літературна оглядачка, співзасновниця сайту про дитячу літературу «Казкарка»)

Художнє оформлення «Маленька книжка про любов» — Марія Фоя.

МАЙСТЕР ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДИТЯЧОЇ ПРОЗИ (кресворд про життя та творчість письменника)

1. Професія батька У. Старка. (*Дантист*)
2. Музичний інструмент, на якому грала мама письменника (*Піаніно*)
3. Улюблене заняття (хобі) Ульфа у дитинстві (*Читання*)
4. Шведська письменниця, яка вплинув на творчість Ульфа Старка (*Ліндгрєн*)
5. Одна із професій У. Старка (*Сценарист*)
6. Ім'я сучасної шведської художниці-ілюстраторки, з якою найбільше співпрацював письменник (*Геглунд*)
7. Назва українського видавництва, що надрукувало перші дитячі повісті письменника (*Веселка*)
8. Ім'я головного героя перших двох дитячих книжок письменника (*Петер*)
9. Хто найбільше підтримував та допомагав долати труднощі героїні роману «Диваки і зануди» (*Дідусь*)
10. Прототип образу дідуся у книжці «Диваки і зануди» (*Батько*)
11. Професія тата у повісті «Сікстен» (*Водій*)
12. Назва свята, під час якого шведським дітям показують фільм «Чи вмієш ти свистати, Юганно?» (*Різдво*)
13. Прізвище української письменниці та перекладачки книжок письменника (*Кирпа*)
14. Назва однієї з двох книжок, які Ульф Старк створив у співавторстві з Ліндою Бондестам (*Диктатор*)
15. Назва п'єси Гете, що схожа за тематикою на оповідання автора «Маленький Асмодей» (*Фауст*)
16. Ім'я гнома, головного героя дитячих історій автора (*Буркутун*)
17. Назва останньої пригодницької повісті письменника (*Втікачі*)

Літературний спадкоємець Астрід Ліндгрен

Інформаційний список та матеріали для проведення заходів
з нагоди 80-річчя від дня народження
шведського письменника Ульфа Старка

Відповідальна за випуск А. І. Гордієнко.

Укладач Л. М. Ільченко.

Літературний редактор В. В. Зеленська.

Комп'ютерна верстка Р. Ю. Полевічок.

Підписано до друку 19.04.2024 р.

Зам. № 8

Видавець та виготовлювач

НБУ для дітей

вул. Януша Корчака (Баумана), 60,

м. Київ, 03190

Тел./факс.: 400-65-87, тел.: 400-05-01, 400-70-91

<http://www.chl.kiev.ua>

mail: library@chl.kiev.ua

Національна бібліотека України для дітей
вул. Януша Корчака (Баумана), 60,
м. Київ, 03190
Тел/факс. 400-65-87, тел. 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
mail: library@chl.kiev.ua

НАЦІОНАЛЬНА
БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ для дітей